

Numărul 3

Oradea-mare 18/31 ianuarie 1904.

Anul XL.

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Catastrofa Daciei.

— Roman istoric. —
(Urmare.)

Athaulf își ascunse mulțumit pe deplin sabia în teacă și dădu ordin să strângă vasele de aur de pe jos.

— Pe aceștia îi legați și-i duceți în Apulum! — porunci mai departe arătând cu mâna pe Bituvantis și soții sei. — Ewartul suprem va merge cu voi.

Bituvantis se vădă despoiat de ori ce speranță de scăpare. Nu eră de ajuns că-ș jertfise toată comoara acelu barbar îngâmfat, care-l tractase cu insulte și batjocuri, acum mai lipsiă să-l lege în funii ca pe sclavi, pe el, care fusese dummvirul coloniei Apulum, să devină obiect de batjocură în mâinile unor barbari crudeli, să sufere cele mai oribile chinuri ca apoi în urmă corpul lui mutilat să putrezească aninat de crengile unui copac.

Spectacolul ce i se desfășură în câteva clipe în toată golă-tatea fioroasă în sufletul seu luminat ca de o licurire de fulger de desperare, îl scoase din fire.

Bituvantis nu mai eră stăpân peste simțirile sale revoltate. Involuntar, mânat numai de instinctul de a-ș apără viața, care în asemenea momente de crisă restoarnă rațiunea și ocupă locul acesteia cu

întreaga sa brutalitate animalică, învêrti de vre-o câteva ori drugul de fer ce-l avea în mâni și îl asvêrli în capul lui Athaulf.

Fără de a scoate vre-un strigăt cât de slab, Athaulf cădù de pe cal. Drugul de fer îi sdrobise craniul, și calul spëriat i-l turtise sub copitele sale.

Surprinderea amuți pe câteva clipe pe Goți.

Dar numai câteva clipe tinù aceasta muțenie sinistră. Indignarea Goților de-odată isbucni într'un uragan de urlete sëlbatice.

Din toate părțile se vădură luciri de arme, și Romanii cădură străpunși și tăiați, până ce nu mai dădură semne de viață.

VIII

Un mormânt.

Discul de foc al soarelui plutiă deja aproape de înălțimea cea mai mare care trebuia să o ajungă în acea zi pe bolta azurie a cerului, când movila de crengi și frunze sub care zăcea Aelius fără simțiri, îmbetat de praval ce-l inghitise la stăruința Alvameldei, începù a se clăti. Anevoios se încercă a-ș întinde membrele înțepenite,

dar nu reuși. A trebuit să treacă un timp oare-care până când i se limpedi mintea într'atâta să poată pricepe, că e îngropat de viu sub o movilă de crengi uscate.

Un fior de groază îi cutrieră tot trupul și-i

Nicolae II țarul Rusiei.

electrisă membrele șgulte. Cu o imputerire desperată aruncă în latură crengile și sări pe tălpi.

Ce se petrecu cu densusul? Aceasta fu prima întrebare, la care insedar se încercă să afle respuns potrivit.

Dacă cunoașceți surpriza neplăcută ce chinușce sufletul omenesc trezit din vrajul unui vis dulce și ademenitor la realitatea cea mai dureroasă, veți pricepe și starea sufletească a lui Aelius în care se află atunci. Căci pravul ce i-l dăduse Alvamelda avea efect de tot particular. Hașusul orientalilor care transpune sufletele celor ce se îmbată de el într'o lume feerică de visuri plăcute, iar trupurile le isto-vesce de putere, e un product mult inferior pravului îmbătător fabricat de foasta preoteasă și vrăjitoare renumită a lui Wuotan. Cât timp durase efectul pravului îmbătător, prin sufletul seî trecură, pērēndādu-se în șir nesfērșit, icoaneatrăgētoare, de o fericire absolută, cu atâta vioiciune, încât când se trezi și se vēdū singur la marginea unei păduri, cu membrele tremurătoare de agitația prin care trecuse în vis, nu se putea desmeteci din confusiune.

Un curent de aer rēcoritor adia frunzele arborilor în freamăt șoptitor și domoliă căldura frunții inferbentate a lui Aelius, care cu incetul începū a-ș veni în ori.

Una după alta scenele fiorose prin cari trecuse în seara premergētoare, i se improspetară în memorie. I se părū că aude urletul cumplitului Samanarich... Și în groaza ce-i cuprinse din nou sufletul, își aduse aminte că avea lângă el o ființă îngerească, pe care volă să o mântuiescă cu ori ce preț de moarte.

— O, Alvamelda, pretină nobilă, cere ai fost gata a-ți pune în joc viața tineră, ca să redai libertatea unui rob nefericit, și să faci posibilă unirea a doue inimi iubitoare, de și simțiai că prin aceasta unire inima ta de virgină va purtă o viață întreagă crâncenele dureri ale unei rane ce nu se poate vindecă, — de ce n'ai lăsat să cad de ferul vrăjmașului? De ce te ai pus drept pedecă în calea destinului meu?!

Aelius, șovăind de slăbiciune, făcū câțiva pași să iasă din umbra arborilor la soare, fiind că simția că începe a tremurā de frig, cu toate că fruntea-i ardea și acum ca focul.

Priveliștea ce-l așteptase aici, îi înrădăcină în pământ picioarele și-l umplū de oroare dureroasă.

Pe pajiștea verde, într'o baltă de sânge inchiegat, zăcea frumoasa Alvamelda, cu peptul străpuns. În trăsăturile feței sale se oglindă liniștea sublimă a celor ce trec din aceasta lume cu sufletul împăcat și prin surisul ușor ce se respiră pe buzele sale reci, par' că volă să-i spună amicului seî, pentru a căruia salvare și-a jertfit viața, că și-a ajuns ținta fericirei.

Numai acum, când stătea adânc emoționat lângă corpul rece și întepenit al Alvameldei, putū Aelius să priceapă de ce a trebuit să zacă el incoșciū de sine.

Alvemelda după ce a vēdū că el nu voeșce cu nici un preț a se despărți de dēnsa și a o lăsa în mod laș șorții sale, a ales acest mod eștraordinar să-l mântuiescă.

Inima tinerului Roman se strinse de durere, și de ar fi putut, bucuros și-ar fi dat viața să invie prietina sa pe câteva momente, numai până ce-i va putea strînge mâna în semn de mulțumită pentru

atâta iubire ce o risipise pentru el, și până când buzele sale vor rostī câteva cuvinte călduroase. Dar insedar!

La depărtare de câțiva pași de corpul Alvameldei, observă strălucind în bătaia soarelui de ameză sabia lată, pētată de sânge, cu care fanaticul bētrân stinse viața acestei june nobile.

— Totuș îți mai pot face și eu un serviciū! — esclamă Aelius rădicând sabia de pe iarbă.

Apoi desemnând eu vērful sabiei pe țelina verde un patruunghiū atât de mare să poată cuprinde corpul Alvameldei, se puse în genunchi și începū a săpă.

Are soartea omului întorseturi cutezante, cari cu iuțimea lor uimitoare orbese facultatea priceperēi. De multe ori cel ce zace sdrobot de suferințe în fundul abisului, ne mai avēnd alt șcut de a prinde săgețile înveninate aruncete cu crușime nemiloasă cătră inima sa sângerândă, decât resignația apatică, răpit de mâna puternică a șorții căpřițioase, se avēntă de-odată la înălțime îmbătătoare, la care câtă vreme gemea în abisul durerilor, nici a privi nu cuteză.

Soartea nu se înfioară de estremuri.

În noaptea nepētrunsă a desnădăjduirei adesea se aprinde pe neașteptate soarele visărilor timide, și cel ce se creșuse deja pierdut în intunerec rece, vēdēnd la lumina orbitoare a realității în departare neguroasă groapa fără fund din care o minune îl scoase, fără a pricepe rostul întâmplărilor, se înfloră și zice: acolo am fost eu.

Aelius se întoarșe la viață de pe pragul morții. Ce simțeminte dureroase îi sfășiau inima, când își aduse aminte că el care se îngrozise de resuflarea ghețoasă a morții ce se apropiase să-i deș sărutul de mire, trebuia să îngroape pe Alvamelda!

Cel designat mormēntului, să îngroape jertfa amicieii! Pe a amicieii?... La tot cazul. Dar poate și pe a amorului tănuit, a amorului refusat, a amorului care și-a greșit obiectul.

Cel ce nu poate dobândi rațul, se mulțumeșce și cu purgatorul. Chinuri și nădejde. Iad real și mai abstract.

Fericită Alvamelda!

Iată brațele în cari, până ce erai vie, n'aveai loc, acum se apleacă spre tine să te cuprindă.

Locașul odihnei tale e gata, coborî în el.

Dar tu ești creștină și junele care se apleacă cătră tine, are înfățoșarea unui ewart păgân.

Aelius numai în acest moment observă că e îmbrăcat în vestminte de preot păgân. Înainte de a se atinge de prietina sa, își desbracă haïna lungă și albă.

Remase numai în tunică.

Acum se coborî în mormēntul deschis și de pe marginea acestuia luă cadavrul frumos și-l aședă în patul rece. Îi aduse în ordine pērul mutiat de sânge și-i puse mânila pe pept.

O privire induloșată de adio vecinic, câteva lacrimi ferbinți — și gliile reci începură a umplea groapa.

Iată sfērșitul tuturor visurilor!

Și încă ferice de acela, care are pe cineva să-i insemne locul, unde i se topeșce vasul sufletului.

La căpētēiul mormēntului proaspet, Aelius puse o cruce de lemn.

Abia își implinise aceasta pioasă datorie, când pe drumul îndepărtat îi atrase atențiunea o scenă neașteptată.

Învălită într'un nor de prav, o ceată de călăreți își mână caii în galop nebun.

Chiote sëlbatice, urlete înfiorătoare, rinchezări de cai, tropot de copite, zângănit de arme, contopite toate într'un bubuit clocotitor, umpleau aerul. Ca și când stăpânitorii infernului ar emulă pentru laurul reuțății.

Câte odată când norul de prav se subția, Aelius putea distinge niște chipuri bărboase, plete lungi sburând în curentul fugii. Și în fruntea acestui viscol distrugător, un bătrân uriaș, lipit de calul seii ca și când ar fi fost un centaur, cu plete și barbă albă, cari pluteau după el ca o flamură, părea a împintea la emlare pe cei ce-i urmau fără ca să poată micșora distanța ce eră între ei.

Lui Aelius i se părea că visiunea îngrozitoare din noaptea trecută se repetă acum la lumina plină a zilei.

Și acum, când Aelius avea la spatele sale un mormânt trist și înaintea lui un nor de viscol, din care numai trăsnete putea aștepta, își perdă stăpânirea înțeleaptă asupra sa.

Mânia isbucni din el vehement ca erumperea vulcanilor.

— Calăi! Tirană lași! — sbieră infuriat amenințând trupa călăreților cu sabia cu care săpase mormântul. — Stați, nu fugiți! Ați ucis o ființă nevinovată și acum n'aveți curaj să dați față cu resbunătorul ei... Popă hypocrit!... Samanarich!

Sunt momente când amărăciunea grămădită în giurul inimei, împinge pe om la fapte periculoase și neînțelepte.

Dar nu există om care să-și poată schimba destinul. Cel ce e merit să trăiască, însăși își caută moartea. Abisul în care se pregătește să se arunce, se închide înaintea lui, valurile cari s'au închis peste capul lui iarăș se deschid și-l aruncă la uscat.

Una și aceeaș patimă mână pe Aelius și Samanarich: dorul de resbunare. Ewartul suprem, indignat de tradarea Alvalmeldei, grăbiă la Athaulf cu vestea că prizonierul menisă stropească cu sângele lui altarul de peatră al lui Wuotan, a scăpat.

Adesea se întâmplă că vrăjmașii cei inversunați se caută setoși de sânge ca tigrii și nu se află, cu toate că sunt aproape unul de altul tocmai în acel moment, când cred că-s mai departe.

Pe când ajunse Aelius la marginea drumului găfăind de oboseală, Samanarich cu trupa sa se perduse în depărtare. Numai un nor de prav remase în urma lui.

— Ce să fac acum?

Aceasta întrebare se rădică înaintea lui.

Ca o nae care a trecut printr'un viscol înfrișat, nu știea la care port să tragă.

Din întunerecul frământărilor sale îi străluciau chemători doue stele. Una blândă și una aprinsă.

Octavia și Lucila.

Sora și mireasa.

Doue magnetice cari îl atrageau.

Doue inimă cari de o potrivă erau îngrijate pentru el.

Unde să meargă mai întâi?

Care avea mai mare trebuință de consolare?

Stând meditator la aceasta respântă, de-odată își aduse aminte că Sarmiseghetusa e impresorată de inimic. Lucila e în pericol.

Pornî resolus spre Sarmiseghetusa.

(Va urmă.)

Tit Chitul.

Mărgăritarul.

*Aurora când despică
Ceru 'n brazde purpurii,
Degete trandafirii
Vetul noptii îl despică
Faptului de zi.*

*Intr'o bună dimineată
Ea zadarnic se trudiă
Noptii veste ca să-i dea,
Căci ea învălită 'n ceată
Dusă 'n somn dormiă.*

*Și de lacrimi inecată
Phoebus când o dojeni
Eos pe un plâns porni.
Roua 'n jale picurată
Văile urni.*

*Thetis binefăcătoare,
Dă poruncă scoicilor
Să deschidă sinul lor,
Ploaia cea mângăietoare
Dăruind-o lor.*

*Și pe fundul mării zace
Lacrima în scump sertar,
Bobul jalnic solitar,
Iar când scoica se desface
E mărgăritar.*

Maria Baiulescu.

F r a g m e n t.

*De cerul, lacrimă curat, îmi razim ochii
Și dus pe gânduri nici că-mi simt ființa,
Mă-apari și-ți ridi ușor de creșta frunții
Și când te ved mi am regăsit credința!*

*Duminecă-i și cald și cânt și floare,
Rochița și flutură de vânt ușor bătută
Și-atât de bine s'oglindește 'n ochii-ți
Iubirea ce se naște 'ncet și nevedută.*

*Privești din geam și dai din cap semeată,
Trimești săruturi razelor de soare
Și përu-ți blond cădut desprins pe pieptu-ți
Lucește viu, în joc de serbătoare.*

*De aici, de sus, te ved visând ca mine,
Cu ochii duși în zare stai uitată...
Și tu gândești la visul nostru tiner
Ce l-am trăit, fecioară alintată?...*

Eugen Vlădan.

Reminiscențe.

*Pustiă se uită plopă 'n vale,
Ca ei pustiă e gândul meu
Și pieptul meu e plin de jale
Și tot așa va fi mereu...*

*Și ce frumoși erai odată,
Când noi pierduți în umbra lor
Trătam o lume fermecată,
Ce mers-a 'n timpul peritor...*

*Și podul vechiu fu rupt de valuri,
Tot valurile au sfărmat
Și lumea mea de idealuri,
Ce acolo drag mă-am fost creat.*

*Dar și în noaptea ăstor vremuri
Seninii ochi îți strălucesc
De sub al genii dulce tremur
Și ei și azi me fericesc...*

*Pustiă se uită plopă 'n vale,
Ca ei pustiă e gândul meu,
Că astăzi nu-mi mai ieși în cale,
Dar nici me țin de pasul tău.*

Delanera.

Henryk Sinkiewicz.
T r e i f e m e i.

(Urmare.)

Nu vreau nici decum să desmint că starea mea materială nu era chiar bună, dar nu pot să-mi esplic de loc, ce avea acest gorilla contra caracterului meu.

Capul Casiei îmi reamintește figurile din timpurile directoriului. Și i-ar ședea foarte bine, dacă nu s'ar frisa după moda de azi, ei după cea de-atunci. Eu am și rugat-o mai de multe ori, dar însă, căci ea nu înțelege rostul. Coloarea feței sale e ca cea de pe tablourile lui Fortuny.

O iubiam sincer, și 'n ziua primă, după ce primii scrisoarea lui Sustoswki, umblam ca nebun, ca și când ar fi voit cineva să me învenineze. De abia în ziua următoare seara m'am liniștit puțin și am zis: Nul Nebunie! Mai mult me mângăiam gândindu-mă la esoposie și la „Jidovii“ mei. Eram convins, că acela e un tablou bun, cu toate că Swiatecki îmi prezise că nici nu va ajunge să străbată în salele expoziției.

Gândurile mele se ocupară atât de intensiv cu tabloul, că nu mai simțiam așa de tare pierderea Casiei. Și când mi-o reaminti acuma Swiatecki, mi se-mi pără, că Dne cât timp a trecut de atunci!

Între acestea Swiatecki își încălțase și cisma a doua.

Betrâna servitoare, pe care Swiatecki o tot sfătulă să se spânzure, aduse până și ceașca și începurăm a dejuna.

„De ce ești azi așa de vesel? — întrebă Swiatecki.

„Sunt sigur că se va întâmplă ceva extraordinar; vei vedea“.

În momentul acesta auzim cum suie cineva scările ce duc la atelierul nostru.

„Stăpânul! Iată visul tău extraordinar! — zise Swiatecki.

Cu cuvintele acestea inghiți odată bine din ceașca cu ceai; acela înse era încă așa de ferbinte, încât îi stoarse lacrimi.

Ușa se deschide și cine intră? Nu stăpânul, ci portarul lui Sustoswki.

„Îți aduc o scrisoare, — zise el.

„Ia scrisoarea. Pe Hercule! De la Casia. Cetesc lacom:

„Sunt sigură că părinții ne vor ierta. Vino imediat, fără considerare că e prea de dimineață. Noi tocmai ne-am rentors de la preumblare.

C*.

Eu, ce e drept, nu-mi pot inchipui ce au părinții să ierte; dară n'am timp să-mi dau seamă, căci de iritare p'aci să-mi perd mințile...

De-abia după un timp oare-care dau scrisoarea lui Swiatecki și zic portarului:

„Prietine, spune dsoarei că viu imediat... Așteaptă... Nu am bani mărunți, dară, aici ai 3 ruble (cele de pe urmă!) schimbă-le, ține una rublă pentru tine“.

Fie zis în paranteză, hoțomanul luă rublele, dară nu se mai întoarse. Șeiea el, că n'o să spun stăpânului seă nimica, și se folosi de starea mea. Dară atunci nu me gândii la lucrul acesta.

„Ei, ce mai zici? — întrebă Swiatecki.

„Nimic! Tot omul cu ale lui!“

În graba mare, cu care me îmbrăcam, nu aflai un cuvânt potrivit pentru Swiatecki, căci...

II

Un sfert de oră mai târziu sunai la Sustoswki.

Casia însăși îmi deschise. E admirabilă, te încântă... Viață caldă vibrează în toate fibrele ființei sale drăgălașe, o boare răcoroasă și dulce o impresoare și atărnă de haïna ei cea albastră de dantele. Părul e cam sbêrlit din cauza pălăriei. Fața-i ride, ochii-i rid, gura-i ride... ca o dimineață vie. Îmi întinde mâinile și eu le sărut până la coate. Ea se apropie de urechia mea și întreabă:

„Cine iubește mai mult?“

Apoi me ia de mână și me duce la părinți. Di Sustoswki de-odată își ia aerul unui Roman, carele își jertfește unica fată pe altarul națiunii; mama plânge și lacrimile ei curg șiroaie în cafea, (căci părinții se aflau la dejun.) Când ne observă, se ridică și papa Sustoswki ia cuvântul:

„Rațiunea și datoria me îndeamnă să fiu contra. Dar' și inima părintească își are drepturile sale — dacă aceasta e o slăbiciune, să me judece Dzeu“.

Totodată își ridică ochii spre cer, încât s'ar părea că vrea să se apere și să invoace mărturia judecătorului ceresc. Starea aceasta serbătorească fu ridicată la un grad și mai nalt, când dna Sustoswki își întinse mâinile asupra noastră și zise cu voce tremurătoare:

„Copiii mei, dacă în lumea aceasta ve va merge vre-odată reu, refugiați-ve aici la mine — aici“.

Și cu cuvintele acestea arată asupra sa.

Par că eu sunt nebun. Ferit-a sfântul să me

refugiez acolo... Cu toate acestea sînt surprins de bunăvoința familiei Sustoswki și inima-mi tresare de mulțămire.

Me cuprinde o jale nespusă și beau atâtea cafele, că dl Sustoswki privește îngrijit spre lapte și

silă, căci în atelier me așteaptă micul Bob, căruia îi dau lecții în desen, și care totdeauna ca refuzală de plată îmi lăasă un bilet provădit cu un sigil, pe care înse totdeauna îl pierd. Casia și mamă-sa me petrec până la ușă. Me supără lucrul acesta, căci eu

Acorduri intime.

cafea. Casia întotdeauna îmi toarnă, cât timp eu în-
sedar căutam piciorul ei pe sub masă, căci ea se
tot retrăgea, mișcă puțin din cap și-mi suridea așa
de drăgălaș.

Am ramas cam 1½ oră acolo, când plecai de

aș dori să me petreacă numai Casia. Ce odor de
buze are!...

Drumul îmi e prin parc.

Lume multă, care își face preumblarea de di-
mineată. — Dar îmi bate la ochi, că toți stați locu-

lui și me privește... Giur împrejur aud șoptindu-se: „Magorski! Magorski! Iată-l...” Fete tinere în haine de dantele, sub cari se observă formele lor admirabile, îmi aruncă priviri, ca și când ar voi să zică: „Întră! Locul e rezervat pentru tine!”. Ce, la dracu! Așă sunt de renumit? — Nu pot pricepe.

Merg mai departe, aseleș lucrul. — În prag dau de stăpânul meu. Bată-te Dzeu! Chiria!

Stăpânul înse îmi zice:

„Stimate dle! Și dacă coala sus te-am supărat câte-odată, crede-me, eu simt pentru dta atâta... dă-mi voia...”

Cu cuvintele acestea îmi cuprinde gâtul și me sărută. Aha, acuma me deștept eu! De sigur i-a povestit Swiatecki, că me voiți însură și crede, că și va primi acuma chiria. Lasă-i omului credința...

Urc scara. Aud deja o larmă infernală în atelier. Me reped înăuntru. Nu poți străbate de fum. Aici se află Julek Rysinski, Wach Poterkiewicz, Franek Cepkowski, bătrânul Studecki, Caminski și Wojtek Mihalek; toți își făceau distracție făcând prostii cu elegant îmbrăcatul Bob, dară când me observă, imediat îl părăsără (eră jumătate mort de oboseală) și încep a sbiera:

„Te felicităm! Te felicităm!”

„Sus cu el!”

Și me ridicară, me pișcară și răcniră așă, că o ceată de hyene se puteau ascunde „cum pudore” înaintea lor; în sfârșit me află jos pe padiment, le mulțămesc găfâind și îi invit pe toți la nuntă, cu deosebire pe Swiatecki, care necondiționat trebuie să conducă mireasa...

Swiatecki își ridică mâinile în sus și strigă:

„Măi nătarăule, tu crești că noi te felicităm de nuntă?”

„Apoi la ce?”

„Cum? Tu nu știi nimica?” — întrebă toți de-odată.

„Nu știu nimic. Dară ce drac aveți?”

„Dați-i „Smeul”! Ediția de dimineață a „Smeului”! strigă Wach Poterkiewicz.

Îmi dădură foala și strigară cu toții: „Ceteșce depeșile!”

Me uit la depeșe și cetesc următoarea:

„Depeșă particulară a „Smeului”. Tabloul lui Magorski „Jidovii la riul Babylonului” a obținut medalie de aur la expoziția din anul acesta. Critica nu află cuvinte potrivite pentru geniul măestrului. Albert Wolff a numit tabloul „revelațiune”. Baronul Hirsch a oferit pentru el 15.000 de franci.”

Amețesc! Amețesc! Așă sunt de iritat, încât nu pot zice nimica. Adecă șcieam eu că tabloul e reușit, dar un astfel de succes nici prin vis n'am visat.

„Smeul” îmi pică din mână.

Unul îl ridică și-mi ceteșce din „Șcirile mai noue” următorul comentariu al depeșii:

I Șcire. Precum aflăm de la însuș măestrul, ar avea de gând a espune tabloul amintit și aici în capitala noastră.

II Șcire. Întrebând presidentul al II-lea de la „Reuniunea artelor frumoase” pe măestrul nostru, dacă are de gând să-și espună lucrarea fenomenală aici în Varșovia, ar fi răspuns: „Mai bucuros nu-l vënd în Paris, decât să nu-l espun în Varșovia”. Noi așă credem, că cuvintele acestea oarecândva (dele

bunul Dzeu, cât mai târziu) vor putea fi cetite de urmașii noștri pe mormântul măestrului.

III Șcire. Mama măestrului, când a audit de depeșă de la Paris, de bucurie s'a bolnăvit foarte grav.

IV Șcire. La încheierea foii aflăm, că mama măestrului nostru se află mai bine.

V Șcire. Măestrul nostru a primit din toate capitalele Europei oferte de a espune tabloul.

Când auđii minciunile acestea, me cam reculesei. Ostynski, redactorul „Smeului”, și totodată fost rivalul meu la Casia, trebuie că a înebunit, căci o micună așă de mare e peste putință. Se 'nțelege de sine, că tabloul îl voiți espune în Varșovia, înse:

I Încă n'am vorbit cu nimenea despre aceasta;

II Presidentul al II-lea de la „Reuniunea artelor frumoase” nu mă-a scris nimica;

III Prin urmare nici nu i am răspuns;

IV Mama mă-a murit înainte de aceasta cu 9 ani;

V N'am primit de nicăiri ofertul de-am espune tabloul.

Dară ce e mai reu: dacă și depeșă e așă de adevărată ca și celea șciri I—V, apoi noapte bună! — Ostynski, care anul trecut a fost respins de Casia, cu toate că părinții erau pe partea lui, poate că a voit să me tragă pe sfoară, dară în cazul acesta are să-mi plătească cu capul său sau cu altceva gluma aceasta proastă. Colegii me liniștiră asigurându-me, că Ostynski a putut fabrică șcirile, dară depeșă trebuie să fie adevărată.

Totodată vine Stach Closowicz cu ediția de dimineață a ziarului „Pol”. Depeșă stă și în „Pol”. Acuma resuflău mai ușor.

Acuma începură adevăratele felicitări.

Bătrânul Studecki, de altcum un șarpe fals din cap până 'n picioare, dară dulce la vorbe ca miera, îmi scutură mâna și-mi zise:

„Dne, Dne! Totdauna am fost convins de geniul dtale, dle colegă, și totdauna te-am apărat, dle colegă... (cu toate că eu știu că m'a numit: măgar...) dară apoi... Dne, Dne... poate că nu-ți convine ca un om ca mine fa-presto, să te numească colegă, Dne, Dne...”

În mine îl doriau spânzurat de furei, dară nu-i pot răspunde, căci în momentul acesta Carminski me trage la o parte și-mi spune încet, dară destul de tare, ca să audă și ceilalți:

„Poate că ai trebuință de parale, dle colegă, atunci spune-mi numai, dle colegă, și eu voi... La revedere!” Și 'ntr'adevăr el are parale. Eu îi răspund, că dacă nu voiți află nicăiri, me voiți adresă cătră el. Dară acuma se apropiară ceilalți iubiți, fideli ca aurul, și me strinseră, de me dureau umerii. În urmă se apropie Swiatecki, — eu îl vënd, că e mișcat, dară nu voesc să me observe — și zice în ton aspru:

„Bine vënd că te strici, dară te felicitiez.”

„Bine vënd că tu nu ești cuminte, dară îți mulțămesc. — răspunsei eu și ne îmbrășosărăm. Wach Poterkiewicz ne aduce aminte că i s'a uscat gât-lejul. Eu nu am parale de loc, dară Swiatecki are 2 ruble, și ceilalți încă mai au câte ceva prin bușunare. Adunăm tot la olaltă și în schimb facem o beție. — Se bea în sănătatea mea, me pișcară din nou și când le spun că suntem iarăși bine cu Sūs-

toswki — poftindu-i să bea în sănătatea Casiei. Atunci vine Swiatecki spre mine și zice :

„Ce crezi tu, copil prost, că ei nu au cetit depeșa înainte de ce ți-a scris dsoara?”

Ce gură spurcată! Par ca lovit în cap. Horizontul meu până aci limpede se întunecă Sustoswki e capabil de ori și ce, dară ca Casia să fie în stare a comite o astfel de speculație!... Inșă e foarte posibil că ei au cetit des de dimineață depeșa, și apoi au trimis după mine.

În momentul prim voesc să fug la Sustoswki și să-l trag la răspundere,

Inșă nu pot părăsi societatea... afară de aceea apare redactorul „Smeului”, Ostynski, elegant, rece, conșciū de sine ca de regulă și cu mânuși.

De pe prag face semn cu bățul și zice :

„Felicitări, măestre și et te felicittez”.

Acest „eū” îl accentuiază ca și când o felicitare de-a lui ar fi mai prețioasă decât a altuia.

„Ce fel de minciună ai scornit! — zic eū, „să fiū al dracului, eū am aflat din „Smeul” ce am făcut”.

„Ce me impoartă? — observă Ostynski.

„Despre espunerea tabloului n'am vorbit nici un cuvânt!”

„Dară acuma vorbești, — răspunde el.

„Mamă nu mai are, — strigă Wojtek Mihalek.

„Ce me impoartă? — zise Ostynski și-și trase mânușile.

„Dar depeșa e adevărată?”

„Aceea e adevărată!”

Aceasta asigurare me liniștește total. Drept mulțamită, îi torn bētură. El apropie pocalul de gură, inghite odată și zice apoi;

„Prima oară în sănătatea ta; a doua oară beaū în sănătatea șciū tu, a cui? Ți urez noroc duplu!”

„De unde șciū?”

Ortynski dă din umeri.

„Sustoswki a fost azi înainte de 8 ore la redacție.”

Swiatecki mormăi ceva ce sună a „om ordinar”; în mine clocotește sângele și mi iaū pālăria. Ostynski merge cu mine, dară pe drum îl las îndērēt, și după vre-o câteva minute sūnt a doua oară la Sustoswki. Iarăș imi deschide Casia, părinții ei nu sūnt acasă.

„Casia, — ziseiū eū, — ai șciut de depeșă?”

„Da, — răspunde ea liniștită.

„Dar Casia!”

„Ce vrei, scumpule. De părinții mei să nu te miri... Ei doară trebuie să aibă o causă anumită, ca să-ți deie învoiala lor”.

„Și tu, Casia?”

„Eū m'am folosit de prima ocaziune... așa e că nu mi-o iaī în nume de reū, Waldek?”

Și mi se pare că Casia are dreptate. De ce am fugit eū aici ca un nebun? Casia se apropie de mine și-și razimă capul de umērul meu, eū o prind pe după talie, ea-și pleacă capul ei peste umēr, închide ochii și șoptește cu gura de jumătate :

„Nu, nu Waldek! acuma nu... după cununie... Te rog!”

(Va urmă.)

Trad. de :

Octavian Mureșianu.

Doīne și hore.

Din Cămp de lângă Vașcău.

Grăbi maica de me dede,
La ocol cu iarbă verde;
Ies afară să vād vaci,
Vādūi tufe și copaci;
Ies afară să vād boi,
Vādūi tufe și tufoi.

Grăbi maica de me dede,
După-un puiū de crăslavete,
Nici n'aude, nici nu vede,
Nici n'aude ce zic eū,
Nici nu vede ce fac eū.

Pe din jos de Oraștie,
Vin doi frați din călănie,
Când ei fure perd'un loc,
Zice unul cătră altul,
— Hai frate să hōdinim,
Să punem hrāncele 'n șele,
Să tragem una de gele,
Noi de când am călănit,
Taica maica ne-a murit,
Casa s'a descoperit,
Ho'dele s'or pologit,
Boi 'n ciurda-o imbētrānit,
Șbicu 'n cui o putredit,
Plugu 'n pod a ruginit.

Spusu-ț'am eū maică bună,
De me prinde Neamtu 'n mână,
Nu ț-oī mai cosi 'n grădină,
Nici n'oi mulge oi în stână,
Nici n'oi muri pe perină,
Ce-oiū muri 'n țară streină,
Că pușca pe umēr plină,
De-o fi plină de-o fi goală,
Noi muri la mândra 'n poală.

Grăbi mama de me dede,
Până fu grădina verde —
Nice luna nu 'mplinī,
Până la maica că fugiū,
Maică dede-a me 'ntrebă,
Că bine-ī la streinī or ba!
— Tacī maică nu me 'ntrebă,
Căci e galbenă ca ceara,
Și călcată ca tina,
Ca tina de primăvară,
Când o calca multe cară.

Grăbi maica de me dede,
Soacră rea că-mī căpētaiū,
Șede 'n vatră multe latră,
Și zice că nu-s bogată:
Socru șede după masă,
Și-mī spune că nu-s de casă,
Și bărbatu șede 'n tindă,
Și-mī spune că nu mi-s mândră,
Mie nu-mī fu lene-a zice:
Tacī rușine-ī să ve mance,
Că pentru casa voastră
Sūnt destulă de frumoasă,
Nice casa nu vi-ī curte,
Nici fectorul nu-ī de frunte,
Casa vi-ī ca un iștalăū,
Și feciorul mutalēū.

Tutoror le pare reū,
De ce șed în satul lor,
Tutoror nevestelor;
Dar n'are ce le părea reū,
Că vinarsul nu le beū,
Numai dragostea li-o ieū.
Nice pita nu li-o mance,
Numai dragostea li-o stric.

Comunicate de G. M. Popa Teaha.

V. Sala.

Geniul reului.

— Vedenie fantastică. —

Stam în odaie și citiam.

După câteva momente m'am oprit.

Mi s'a prezentat o ocaziune frumoasă, pentru o digresiune, prin care să-mi dezvolt ideile asupra unei chestiuni ce mi se părea foarte interesantă, fiind că actualitatea ei joacă un rol important și în secolul prezent, de și lectura mea a fost scrisă cu secol înainte de Christos.

Am căzut deci în marea nemărginită a reflecțiilor și meditațiilor.

Deodată un șgomot de pași în ambit, apoi o bătătură în ușe me conturbă.

Distras, cu un gest de nemulțămire, me uit la orologi.

Unsprezece și jumătate!

Aproape miezul nopții!

Cine me cercetează în ora aceasta înaintată?!

Eram furios în gradul suprem.

Cu o ură nemărginită am strigat:

— Întră!

Ușa la moment se deschide și intră un tiner de o înfățișare simpatică.

Purtă haine fine, tăiate cu îngrijire. Ghetete de lac, cravată de metasă.

Me salută cu curtuozie mare.

— Cu cine am onoare? întreb eu.

— Mii de scuse că te desaranjez, dle. Am înse motive grave. Eu sunt: *geniul reului*.

Un sarcasm revoltător i se ivi pe buze.

În paroxismul unei furii nedescriptibile, cu voce surdă, am strigat:

— Ridă de mine, nemernicule?

— O! nici decât, continuă impertinentul meu vizitator cu voce dulce și blajină.

Risul acesta m'a scos cu totul din sărite.

— Îndată să te cari de aci, căci altcum îți trag un glonte între sprâncene.

Am sărit de pe scaun, voind să apuc o armă de foc în mână,

Fatalitate înse, privirea demonului, o privire dominatoare, s'a lăsat asupra mea, și eu stam nemșecat ca o statuă.

— Dta dubitezi asupra cuvintelor mele. Ei bine, îndată te voi convinge despre autenticitatea lor, căci me bucur de o putere diabolică, satanică.

Am voit să-l contrarez, nu am putut înse, căci deodată lampa s'a stins, apoi resună o destunătură oribilă.

Nu trecu nici un moment, când auzii o altă destunătură, urmată de altele mai multe.

Părea că universul întreg s'a prăbușit.

Abia me țineam pe picioare.

E vis sau realitate?

Mi-am pierdut mintea?

Sunt nebun?

Gândurile acestea me munciau, pe când deodată totul s'a liniștit.

Lampa iar ardea în cursul ei normal.

Geniul reului me privia cu satisfacțiune.

— Ești convins despre afirmațiunile mele? me întrebă demonul cu amabilitate.

Să afirm contrarul e dobitocie.

Deci am zis:

— Da!

— Foarte corect... Știi, nu există ființă pe lume, chiar și animalele, ca să nu aibă vre-un defect Tot astfel sunt și eu. Sunt fericit dacă me pot lăuda cu operațiunile mele... Suntem într'un oraș mare, unde me bucur de o familiaritate nediscutabilă, căci zi de zi secer succese colosale, glorie adevărată. Vițiul, desfrâul, corupția și demoralizarea sunt pe o treaptă înaintată. Să mergem deci și să te introduc în unele locuri unde triumfează geniul meu.

M'a luat de braț și am plecat.

După un pătrar de oră ne-am oprit.

— Privește casa aceasta — îmi zice demonul, arătându-mi o casă destul de confortabilă. Aici locuiește o femeie tineră, de douzeci și doi de ani. Înainte cu patru ani s'a măritat. Își iubiă bărbatul cu ardoare. El tot astfel o iubiă. Erau foarte fericiți. Nici un nor nu conturbă fericirea lor conjugală. La doi ani de zile li s'a născut un copil. Din acel moment fericirea lor eră nemărginită. Eu i-am invidiat! M'am pus pe muncă și rezultatul e: El, bărbatul, nu își mai iubește femeia, s'a disgustat, s'a înstrăinat da ea. S'a aruncat în brațele unei creaturi din cele mai miserabile de pe rotogolul pământului, care îl va ruina într'un timp scurt, căci e foarte risipitoare. Ea, în durerea, desilusionarea și desamăgirea ei a căzut la pat, s'a îmbolnăvit. De jumătate de an e bolnavă. Copilul, în urma unei îngrijiri inconșcințioase, a murit. Numai mama l a plâns... Când tinera femeie a aflat chiar de la el, de la bărbat, că nu-i mai aparține, din inima ei iubitoare amorul s'a stins întocmai ca o schintee, luându-i locul o ură nemărginită... Să mergem mai departe.

Am voit să fac o obiecțiune, demonul înse înțelegându-mi gândul, ș-a aruncat privirea sa dominatoare asupra mea și astfel nu am putut zice nimic.

O! ce privire, ce privire dominatoare, electrișatoare!

Ne-am oprit înaintea unui otel de rangul prim.

— Aici e un bal mascat. Să facem cunoștință cu câteva mașe.

— Ne lipsește costumul... zisei eu.

— Nu ne va vedea nime!

Am ajuns în sala de dans.

Veselie generală și la culme.

— Privește pe domino albastru cu flori venerate, ce se preumblă cu domino negru. El femeia unui om cinstit. Domino negru e amantul ei, un scelerat de prima calitate. Bărbatul femeii a mers într'o afacere urgentă, unde va fi reținut câteva zile. Ea a profitat de ocaziunea aceasta, de și acasă a lăsat o fetiță bolnavă de friguri. Bărbatul nu șie de infidelitatea femeii sale. Amantul îl va asasină, apoi va fi condamnat la moarte împreună cu femeia, care îi va fi complice.

— Tinărul de lângă oglinda rotundă de acolo, vezi acela în costumul lui Ludovic al XIV, joacă în viața socială un rol însemnat, e invidiat de toți. El

inse e un criminal, e un ucigaş. A ucis pe unchiul seî ca să-l moştenească. L-a străpuns cu ac în creeri, căusându-î moarte momentană. Medicii au constatat apoplexia fulgerătoare.

— Masca în costum de paşă turcesc, e un funcionar înalt. A defraudat zeci de mii din banii orfanilor. Mai târziu se va împuşcă, ca să scape de pedeapsă.

— Destul! am zis eu cu desgust. Nu mai voiesc să aud nimic. Să mergem din societatea aceasta criminală.

— Îndată. Priveşce şi masca cea în costumul frumos de Corsicană. Gândeşci că e femeie, e inse bărbat. E un jucător pasionat de cărţi. Şi-a jucat averea întreagă. A falsificat apoi o mulţime de cambii. E cređut inse de om avut şi de caracter. Voiesce să se căsătorească cu domino negru cu florile albe, care e o fată din o familie foarte bună şi avută. Şi se va căsători, de şi nu o iubeşce. După ce îi va papă zestrea, va divorţă... Acum mergem de aici.

Abiá am făcut nişte paşi şi ne-am oprit.

— Veđi omul din colţul stradei de la stânga?

— Da, îl ved.

— El a fost odată puternic, iar acum e cerşitor. Meritul iar e al meu. A fost preot. În toate duminicile şi serbătorile da sfaturi, poveţe bune credincioşilor seî, cari îl adoraş, îl iubiuş până la fanatism. Mie nu mi-a convenit aceasta. L-am aruncat în marea plăcerilor nepermise, apoi mai târziu a crimelor. Douzece de ani a petrecut în temniţă. Acum nime nu-l mai cunoaşce. Nu mai are vocea fulgerătoare. Abiá îşi potoleşce foamea cu câte o bucată de pâne uscată.

Demonul, după ce a sfârşit, m'a luat de braţ şi am plecat.

După câteva momente ne-am oprit înaintea — locuinţei mele.

Geniul reului a zis:

— Timpul e înaintat. Trebuie să me retrag în regiunea mea necunoscută.

Apoi a dispărut.

Cu mâna tremurătoare m'am uitat la orologiū.

Eră patru ore dimineaţa.

Eram buimăcit, beat!

Cu paşi şovăitori am mers în odae.

Lampa ardea.

Am visat?

Mi-am perdut mintea?

Sunt nebun?

O! vanitatea, vanitatea va fi întotdeauna regina şi steaua conducătoare a animalelor sălbatice, ce se numesc — oamenii!

Timişoara, seara de Anul-noi 1904.

Alex. Ţinţariu.

LITERATURĂ.

Eminescu intim. Sub titlul acesta dl D. Teleor a scos la lumină în Bucureşci un elegant volum de amintiri personale despre marele poet. Unele din ele s'au publicat şi în foaia noastră în primăvara trecută. Preţul 1 leū.

Manuscripte de ale lui Eminescu în Viena. Comitetul societăţii „România Jună” din Viena va publică manuseiptele lui Eminescu, cari se află în

arhivele societăţii, din care la începutul anilor 70 şi densusul a făcut parte. Aceste manuscrite vor contribui şi mai mult la fixarea ideilor naţionale ale poetului.

Vechile relaţii ale principatelor române cu Croaţia. Sub acest titlu dl Ilie Bărbulescu, subdirector al arhivei statului România, a scos de sub tipar la Bucureşci un studiū istoric, estras din „Revista pentru istorie, archeologie şi filologie”. Preţul 1 leū.

Estensiunea univeritară şi Academile populare, un studiū de dl Alesandru Nicolaū, licenţiat în drept şi în ştiinţe, a apărut la Bucureşci. Preţul 1 leū.

În contra Nazarenilor. Secta nazareană (a po-căiţilor) incepe a se respândi şi în poporul nostru, după părerea noastră, mai cu seamă acolo unde preoţimea nu se afiă la înălţimea chiemării sale. Deci remediul cel mai potrivit în contra respândirei acestei secte este ca preoţimea să-şi facă datoria. Pentru combaterea nazarenilor au apărut în tipografia diecesană din Caransebeş doue broşuri: „Dispute cu nazarenii” şi „Între nazarenii”. Preţul fiecărei broşuri, câte 20 de filerî.

Tesaurul de la Petroasa. Academia Română a luat însărcinarea de a se ocupa cu regularea punerei în vëndare a lucrării lui Odobescu asupra tesaurului de la Petroasa. Ministrul instrucţiunii a trimis Academiei 12.000 tabele nr. I—XX, aflate în deposit, reprezentând „Tesaurul de la Petroasa” şi aparţinând publicaţiei lui Odobescu, spre a fi anexate la exemplarele respective.

Făt frumos în grădina Sf. Vineri, feerie în 3 tablouri de dl Constantin Berariū, a apărut la Cernăuţi în editura societăţii academice „Junimea” de acolo. Preţul 1 coroană.

Pentru popor. La Braşov, în editura librăriei Ciureu, a apărut: „Naşcerea, viaţa şi peirea lui Iuda Iscarioteanul” dată la iveală de un călugăr bătrân de la Sfântul Munte. Preţul 24 bani.

TEATRU.

Concert şi teatru în Mediaş. Coriştil români gr. cat. din Mediaş au dat a doua zi de Crăciun un concert poporal de cântări şi declamaţiuni. S'au mai predat: „Chiriţa în voiagiū” monolog de V. Alecsandri, „Plăeşul satului” monolog de Iosif Vulcan, „Ruga de la Chiseteū” comedie într'un act de Iosif Vulcan. După teatru a urmat dans.

Concert şi teatru în Poiana-Arieş. Tinerimea din comuna Poiana-Arieş a dat a doua zi de Crăciun, sub conducerea învăţătorului Michail Găzdac, un concert poporal. Apoi s'au jucat piesele: „Împleteşce, despleteşce” comedie într'un act de Th. Alexi şi „Ruga de la Chiseteū” comedie poporală într'un act de Iosif Vulcan. După teatru dans.

Concert şi teatru în Braşov. Români din Braşovul-vechiū au dat în seara de Bobotează o petrecere în otelul „Orient”. Corul sub conducerea învăţătorului N. Oancea jr. a cântat câteva piese; s'au declamat poesii şi s'a jucat „Florin şi Florica” comedie într'un act de V. Alecsandri. În fine dans.

Concert în Grebenaţ. Corul vocal gr. or. român din Grebenaţ a dat la 6/19 ianuarie un concert cu cântări şi declamaţiuni, dialog şi trialog.

Serată declamatorică musicală în Șoimuș. Corul junimei plugarilor din Șoimuș a aranjat în duminică trecută o serată declamatorică-musicală în sala școlii confesionale gr. cat. Program: „Cuvânt de deschidere“ rostit de o elevă. „Momente dulci“, cor mixt. „Despre lene“ trilog de M. Drăgan, predat de eleve. „Unule născut“ cor mixt. „Resplata păcătoșului“ teatru de I. Baci, predat de 12 tineri coriști. „Cuvine-se cu adevărat“ cor mixt. „O declamare“. „Uite mamă“, cor mixt. „Despre serbătorile băbeșei“ trilog de M. Drăgan, predat de eleve. „Vino lele“ cor bărb. „Puterea dragostei“ teatru de Ioachim Pop, predat de 3 fetițe și 4 feciori coriști. „Trageți hora cor bărb. „Cuvânt de închidere“ rostit de tinerul George Husian. După producție joc. În pauză Băntuța, Călușerul și Romanul jucat de câtra 13 tineri.

Concert și reprezentație teatrală în Herina. Tinerimea română din comuna Herina a dat la 1/14 ianuarie o petrecere populară, cu cântări și declamațiuni. Un trilog „despre superstițiuni“, un dialog „despre beție“, un duet. Apoi s'a jucat piesa „De la sat“.

Concert și teatru în Zgribeșci. Corul bisericii gr. or. române din Zgribeșci lângă Lugoj a aranjat în seara de Bobotează un concert de coruri și declamațiuni. S'a jucat și piesa „De la sat“.

Concert și teatru în Cacova. Reuniunea română de cânt din Cacova de lângă Oravița a dat la 6/19 ianuarie concert popular. S'a mai jucat: „O sâmbătă norocoasă“ dramă de I. V.

Concert și teatru în Varadia. Reuniunea gr. or. română de cântări și muzică din Varadia a dat la 7/19 ianuarie concert de coruri. S'a jucat piesa „Chibrituri românești“ comedie populară într'un act de V. Alesandrescu.

Teatru maghiar în București. Trupa teatrală maghiară, care a dat un ciclu de reprezentații în Brașov, precum aflăm din „Gazeta Transilvaniei“, va merge zilele acestea la București, unde — după cum i s'a scris de acolo — autoritățile române i-au dat voie să dea de asemenea un ciclu de reprezentații.

PICTURĂ.

Expoziția unui pictor român la Paris. Pictorul Ștefan Popescu din România, stabilit de câțva timp la Paris, a organizat acolo, în saloanele Casei Bernheim, rue Laffite nr. 8, o expoziție a tablourilor sale, care este bine vizitată.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Pr. SSa episcopul Aradului la dl Alesandru Mocsonyi. Pr. SSa episcopul gr. or. român I. I. Papp al Aradului a făcut în sâmbăta trecută vizită dlui Alesandru Mocsonyi la Bircășiș.

Parastas solemn la Iași pentru Musicescu. Duminică la 18/31 l. c. se va oficia în memoria mult regretatului Gavriil Musicescu un parastas solemn în catedrala mitropolitană din Iași. Va pontifica mitropolitul Partenie, asistat de înaltul cler și acompaniat de corul catedralei. La aceasta ceremonie, anunță ziarele din România, vor asista numeroase persoane din Transilvania și Basarabia.

Sfințirea reședinței episcopesci din Lugoj. Aflăm din „Drapelul“ că sfințirea aripei noue a reședinței episcopesci din Lugoj s'a serbat în duminică trecută. La acest act solemn, la invitarea Pr. SSale episcopului dr. Vasile Hossu, a asistat și Pr. SSa episcopul dr. Demetriu Radu din Oradea mare, ca inițiatorul și executorul planului lărgirii reședinței episcopesci.

Pentru școală. Dl Ștefan Havași Oășanu, distinsul cetățean din Cluj, originar din Sălagiu, a dăruit de anul nou școlii din Tașnad-Sărvad, comuna sa natală, una mie de coroane. Dsa a dăruit și bisericii de acolo o sumă mai mare de bani.

Serbare școlară în Caransebeș. Societatea de lectură Ioan Popasu a tinerimei studioase de la institutul teologic-pedagogic din Caransebeș va aranja duminică o ședință publică în sala mare a otelului „Pomul verde“ cu un program bogat și interesant, compus din cântări, muzică și declamațiuni.

Promoțiuni. Dl *Aurel Novac* din Pecica a fost promovat la universitatea din Cluj doctor în drept. — Dl *Alesandru Vasilie* a fost promovat la universitatea din Cluj doctor în drept.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Grigore Sândeianu*, funcționar în Deș, s'a logodit cu dsoara *Mariți Moldovan* din Turda-Tur. — Dl *Dimitrie Maci* și dsoara *Aurelia Cosma* din Căpruța, comitatul Arad, s'au cununat. — Dl *Mihaiu Crăciun* învățător în Hodoș și dsoara *Livia Petrovič* se vor cunună la 31 ianuarie în biserica gr. or. română din Nădlac. — Dl *Nicolau Dudinski* funcționar la perceptoratul de dare din Tecső și dsoara *Gabriela Nyéki*, fiica preotului gr. cat. *Vasilu Nyéki* din Santăul-mare, Bihor, s'au logodit. — Dl *Dimitrie Burai* profesor în Zólyom și dsoara *Valeria Popovič*, fiica dlui *Vasile Popovič*, preot în Pecenișca, s'au logodit.

Distincțiune. Maj. Sa regele Carol a distins pe dl *Andrei Bârseanu*, profesor la gimnaziul din Brașov, cu medalia Benemerenti cl. I, pentru scrierile sale.

Rentoarcerea esilaților români. Șcirea ce am dat în nr. trecut despre prescrierea urmărit dlui *Aurel C. Popovič* se întrecește prin faptul, că și urmărirea dlor *Eugen Brote* și *Septimiu Albini* s'a prescriș. Astfel toți trei se pot întoarce acasă. „Tribuna“ din Arad e informată că toți trei se vor și întoarce. Vorba vechiă: fie pânea cât de rea, tot mai bine 'n țara mea.

Jubileul societății „Junimea“ din Cernăuți. Anul acesta se împlinesc 25 de ani de la înființarea societății „Junimea“ a tinerimii universitare din Cernăuți. Societatea va serba aceasta aniversară la 9 și 10 februarie nouă. Serbarea se va începe cu serviciu divin, apoi va urmă o ședință festivă, banchet. A doua zi un bal splendid. Președinte de onoare e dl *Eudoxiu br. Hurmuzachi*; președinte al comitetului aranjator dl *Oton cav. de Flondor*; președinte al societății dl *Constantin Lucai*.

Balul universitarilor români din Cluj. Tinerimea universitară română din Cluj va da la 18 februarie n. bal în sala cea mare a redutei orașeneșei. Comitetul aranjator e compus astfel: președinte *Romul*

Veliciu, vicepreședinti Augustin Rațiu, Valentin Poruțiu, cassar Eugen Sâmpetrea, controlor Aurel Moldovan, secretari Emiliu Dan, Vasile Nossă, majordomi Iuliu Dan și Vasile Lucaci. Ofertele benevole sînt a se trimite la cassarul Eug. Sâmpetrea stud. jur. strad. Deák Ferencz nr. 29.

DIN LUME.

Papa în contra decoltagiului. Ziarul „Figaro“ din Paris scrie că Papa Piu X nu de mult a adresat corpului diplomatic din Roma un act în limba franceză, cerînd să se stăruie ca la recepțiunile și seratele oficiale, la cari ia parte și prelați și cardinali, fi-meile să adoaptă un decoltagiu nițel mai discret. Scrișoarea Papei a produs mare senzație. Renumitul autor Marcel Prevost se ocupă de aceasta cestiune într-un articol de fond în sus numitul ziar.

Un american despre România. Dl A. K. Gnowden, care a fost sub președința lui Harison, trimis al Statelor-Unite în România, publică în marea revistă americană „North American Review“, un studiu remarcabil privitor la Peninsula balcanică. Estragem din această lucrare partea privitoare la România: „România, prima în ordinea regatelor danubiane, este unul din statele balcanice cele mai interesante. Guvernat de un principe înțelept și energie din casa Hohenzolernilor, învățat, soldat, om de afaceri deseversit, nu e de loc surprindător ca regatul să aibă o armată splendidă și ca Bucureșcii, capitala lui, să fi devenit din satul mocirlos, cum eră la urcarea lui pe tron, în 1866, Parisul Balcanilor cum e azi. Hotelurile cele mai frumoase, strățile cele mai perfect impetrite, cel mai superb serviciu de trăsuri în Europa, sînt unele din avantajele atribuite de mulți călători capitalei României.

Propria mea observație me înclină să cred cuputere că laudele nu sînt complimente pure; chiar în atitudinea și purtarea claselor inferioare din România, eu am fost surprins să ved urmele unei mândrii care nu uită nici odată că ei descind din soldații lui Traian, și că ei sînt „Romani“ până în acest ceas. E tradiția cea mai interesantă, pe care am întelnit o în întreaga mea experiență. Acest lucru nu trebuie să rămână neșciut, de aceea cari se ocupă de acest popor pitoresc; căci el dă culoare istoriei lui în toate epocele.

O nouă limbă universală. „Idiomul Neutral“ e numele unei noi limbe internaționale asupra căreia a apărut un glosar la Leipzig. Cartea conține un dicționar neutral-german și german-neutral, o gramatică completă a noii limbi, un studiu și o privire istorică, redigiate sub auspiciile Academiei internaționale a limbii universale.

Călindarul săptămânei.

Dumin. lui Zacheu ev. Luca c. 19, gl. 8, v. 11.

Ziua sept.	Călindarul vechi	Călind nou
Duminică 18	P. † Atanasii	31 Eusebiu
Luni 19	C. Macarie	1 Febr. Ignatie
Marti 20	† C. Eulime	2 (†) Int. Dni
Mercuri 21	C. Maxim	3 Blasiu
Joi 22	A Timoteiu	4 Veronika
Vineri 23	M. Clement	5 Agata
Sâmbătă 24	C. Xenia	6 Dorotea

Avis. Abonații cari nu ș-au achitat încă abonamentele sînt rugați a le achită în cursul săptămânei viitoare, ca să nu fim siliți a sistă expediția la adresele lor.

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/296b).

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită

la a cincea adunare generală,

care se va ținea în Oradea-mare la 20 februarie 1904 st. n. la 10 ore înainte de miazăzi în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sînt următoarele:

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1904.
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunii, este a se întrebuiță suma amintită în §-ul 61. punctul f.

7. Decidere asupra propunerii direcțiunii referitoare la înființarea unei filiale.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovețile de plenipotență.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune se vor luă în considerare numai încât reversul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a deșpus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 24 din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 21 ianuarie 1904, pentru depunerea, respective primirea acțiilor și edarea documentelor despre depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate, institutele Albina, Victoria, Sylvania, Economul, Oraviciana, Patria și Timișana.

Oradea-mare, 21 ianuarie 1904.

Direcțiunea institutului.

Debit		Contul bilanțului				Credit					
		Cor.	fil.	Cor.	fil.			Cor.	fil.		
68	Cassa în număr			38016	63	1	Capital social		600000	—	
78	Giro Co la Banca austro-ungară			1397	97	74	Fondul de rezervă*		35603	48	
61	Cambii de bancă	1692341	13			29	Fondul de rezervă pentru perderi		3124	69	
70	Descriere	2101	—	1690240	13	57	Fondul de pensuni		4720	—	
62	Credite ipotecare			255933	—	58	Depuneri spre fructificare		1123491	39	
82	Credite de cont-curent			33829	41	43	Cambii reescomptate		202765	—	
17	Credite pe efecte			10372	—	69	Deposite de cassă		4438	67	
76	Credite personale			10079	—	51	Dividende neridicate		1565	62	
45	Efecte proprii			16696	—	56					
47	Immobile			431	88	76					
25	Mobilier	3819	54			36	Saldul intereselor transportate		24604	44	
	10% descriere	381	95	3437	59		Profit transportat	394	41		
53	Diverse conturi debitoare			1929	09		Profit net	61655	—	62049	41
72											
				2062362	70				2062362	70	

* Cu cvota anului acestuia se urcă la 50.0 0 cor.

Debit		Contul profitului și al perderilor				Credit				
		Cor.	fil.	Cor.	fil.			Cor.	fil.	
54	4% interese la fondul de rezervă			1381	04	6	Profit transportat din 1902		394	41
44	Interese de reescompt			8188	37	62	Interese de la cambii de bancă		137513	10
65	Interese după depuneri			47528	24	67	Interese de la cred. hipot.		20545	84
31	10% dare după interese de depuneri			4752	84	80	" " " " pe efecte		794	48
32	Contribuție			11666	85	63	" " " " person.		806	50
77	Salare			15900	—	16	" " " " de conte.		2196	93
54	Spese curinte (tipărituri, porto, luminat, încăldi, telefon etc.)			6666	78	75	Provisiune		2417	11
28	Chirie			1473	46	59	Interese după efect. proprii		556	57
41	Marce de prezență			3135	—					
48	Descrieri			2482	95					
	Profit transportat din 1902	394	41							
	Profit net	61655	—	62049	41					
				165224	94				165224	94

Oradea-mare 31 decembre 1903.

Dr. Coriolan Pap m. p.,
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.,
prim-comptabil.

Direcțiunea:

Iosif Roman m. p.,

Iosif Vulcan m. p.,
președinte.

Nicolau Zigre m. p.,
v. președinte.

Moise Nyes m. p.,

Iosif Moldovan m. p. Andrei Horvath m. p. Petru Pântya m. p. Dr. Nicolau Popovici m. p. Antoniu Paladi m. p.
Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 21 ianuarie 1904.

Comitetul de revisiune:

Samuil Ciceronescu m. p.

Toma Păcala m. p. președinte

Sava Raicu m. p.

Dr. Florian Duma m. p.

Petru Popescu m. p.

TIPOGRAFIA IOSIF LĂNG IN ORADEA-MARE.